
CONSIDERACIÓNS

1.- Panorama xeral

A área funcional de Lugo, composta polas comarcas de Os Ancares, A Fonsagrada, Lugo, Meira, Sarria, a Terra Chá e A Ulloa, abrangue un total de 6.455 km², o que representa o 66% do total da provincia de Lugo e o 21,8% da superficie de Galicia. O **número de habitantes** na área funcional de Lugo é de 229.045 persoas segundo o Padrón de habitantes a 1 de xaneiro de 1998, o que representa o 62,3% do total da provincia e o 8,4% da poboación de Galicia.

A Terra Chá, cos seus 1.820 km², é a comarca máis extensa de Galicia e tamén o resto de comarcas da área son, en termos xerais, máis extensas que a media das comarcas galegas.

O centro económico e cabeceira da área funcional é a cidade de Lugo, que se amosa como foco sobre o que gravita o conxunto da área.

Xenericamente, trátase dunha área pouco industrializada e cunha poboación de idade moi avanzada, agás no concello de Lugo.

Dos datos do informe extráese a conclusión de que a área funcional de Lugo rota sobre da cidade de Lugo, onde a cota de mercado representa o 40,4% do total da área funcional de Lugo e o índice de actividade económica, o 55,7%. A nivel municipal tamén salientan, aínda que a distancia de Lugo, os concellos de Sarria e Vilalba, onde a cota de mercado representa o 6,2% e 6,9% do total da área funcional de Lugo, respectivamente,

e o índice de actividade económica, o 7,7% e o 5,9% da dita área.

Respecto ás tres localidades citadas anteriormente cabe salientar que:

- A cota de mercado, índice industrial, índice comercial, índice turístico e índice de actividade económica é significativamente superior ós das restantes localidades da súa comarca respectiva e, mesmo, de cada municipio das outras comarcas. O mesmo se pode dicir de tódolos restantes parámetros: teléfonos, oficinas bancarias, vehículos a motor, actividades comerciais, etc.

- O nivel de servizos públicos básicos (educación, sanidade...) e tamén o nivel de investimentos públicos en infraestruturas (estradas, ferrocarril...) é tamén moi superior.

- As ditas localidades están, tamén, nos primeiros lugares en canto a taxa de actividade e de ocupación, aínda que, aquí, as diferencias son menores e non difiren substancialmente da situación xeral da provincia.

- Respecto á poboación escolar, as devanditas localidades acollen ó 69,9% do total da área funcional. O concello de Lugo ten o 55,7% dos nenos escolarizados na área funcional, en tanto que Sarria acolle ó 7,5% e Vilalba, ó 6,7%.

2.- Emprego

O dato máis relevante, e que ten máis influencia sobre o resto dos indicadores, é o da evolución da poboación nas distintas

comarcas. Comparando os datos da renovación do Padrón a 1 de xaneiro de 1998 cos datos do Padrón de 1996:

- En tódalas comarcas, agás na de Lugo, que se constitúe no único polo de atracción de poboación doutros ámbitos, diminúe a poboación.

- Despois de Lugo, só os concellos de Vilalba e Sarria son capaces de mante-la súa poboación sen descensos acusados.

Respecto ó movemento natural de poboación nos anos 1998 e 1999, tódalas comarcas amosan un saldo vexetativo negativo, isto é, prodúcense máis defuncións que nacementos, consecuencia da estrutura de idades da poboación da área funcional, moi envellecida como reflectía a pirámide de poboación.

Das 198.224 persoas maiores de 16 anos, o 44,1% corresponden á **poboación activa** e un 55,6% á poboación inactiva. En Galicia estas porcentaxes ascendían a 45,4% e 52,4%, respectivamente.

A **poboación ocupada** da área funcional concéntrase na súa meirande parte no sector servizos, o 46,2%, mentres o sector da agricultura acolle o 33,1%. En comparación co que acontece para o conxunto de Galicia, a poboación ocupada da área funcional de Lugo está orientada cara ó sector primario, dado que o seu peso relativo duplica ó existente en Galicia (16,6%). O resto dos sectores teñen un menor peso relativo no mercado de traballo da área funcional: o sector industrial e a construción acollen o 12% e o 8,6%, respectivamente.

mente, da poboación ocupada na área funcional de Lugo, fronte ós 20,1% e 11,3%, tamén respectivamente, da poboación ocupada galega.

Na maioría das comarcas o sector agrícola engloba máis da metade da poboación ocupada, como é o caso de Os Ancares, co 52,8%; A Fonsagrada, co 54,1%; Meira, co 54%; ou A Ulloa, co 51,8%. No extremo oposto atópase a comarca de Lugo, onde o sector primario acolle o 15,8% da súa poboación ocupada.

Atendendo á distribución da poboación ocupada segundo a situación profesional, pódense salientar tres características diferenciadoras con respecto á Galicia. En primeiro lugar, o elevado peso relativo das persoas por conta propia que no empregan persoal, que significan o 36,5% da poboación ocupada na área funcional, fronte ó 20,8% en Galicia. En segundo lugar, o menor peso relativo dos asalariados, tanto fixos como eventuais, que representan o 36,2% e o 17,6%, respectivamente, na área funcional de Lugo, fronte ó 45,7% e 25,4%, respectivamente, en Galicia. Finalmente, as axudas familiares ascenden ó 4,7% da poboación ocupada na área funcional de Lugo, fronte ó 1,7% de Galicia.

O peso relativo da poboación parada no sector primario (datos Padrón municipal 1996) no total dos desempregados na área funcional foi do 3,4%, fronte ó 1,7% de Galicia. Respecto ó paro rexistrado, na área funcional de Lugo o número de parados ascendía, a 31 de decembro de 1999, a 9.549, 812 desempregados menos que no ano anterior, o que significa o 4,17% da

poboación total da área (5,23% en Galicia e 4,12% na provincia de Lugo).

Atendendo á desagregación sectorial, deses 9.549 desempregados rexistrados, 249 correspondían ó sector primario, 1.101 á industria, 1.278 á construción e 5.050 ó sector servizos. O número de persoas rexistradas sen emprego anterior foi de 1.871.

3.- Sectores productivos

A análise dos sectores productivos da área funcional realízase a partires da base de datos de Ardán, que se constitúe cos datos depositados polas empresas nos rexistros mercantís de Galicia. Non inclúe as contas das sociedades que non teñen o seu domicilio social en Galicia, nin as empresas que non teñen a obriga legal de depositar as súas contas anuais, nin as empresas cunha facturación inferior ós 40 millóns de pesetas, nin aquelas outras das que non se dispón de información durante dous anos consecutivos.

Atendendo a estas limitacións, o estudo de Ardán integra as contas anuais de 852 empresas da área funcional no ano 1998, que presentan o 7,7% do total de empresas analizadas para o conxunto da economía galega. A **conta de explotación agregada** destas empresas amosa que no ano 1998 prodúcese nas empresas da área funcional de Lugo un descenso do resultado neto do exercicio do 6% respecto ó acadado en 1997 (un 5,2% se se considera antes de impostos), o que significa unha caída nos beneficios das empresas. No conxunto das empresas galegas consideradas, o resultado neto do exercicio do ano 1998 foi

un 17,8% superior ó acadado no ano anterior (un 23,1% antes de impostos).

Unha análise máis detallada revela que os resultados da actividade ordinaria –aquela directamente relacionada coa actividade das empresas, ó excluí-los resultados extraordinarios e os impostos de sociedades– experimentaron un crecemento do 21,7% respecto ó ano 1997. Esta capacidade para xerar beneficios veuse amortecida polo importante descenso da actividade extraordinaria (68,4%).

O aumento dos resultados ordinarios ven explicado tanto polo incremento da facturación das empresas como pola redución dalgúns dos custos empresariais. Por unha banda, en 1998 os ingresos de explotación aumentaron un 10,8%, para situarse nos 263.854 millóns de pesetas. Por outra, os gastos financeiros descenden en termos absolutos un 8,7% e o seu peso relativo no total dos ingresos de explotación diminúe do 1,7% de 1997 ata o 1,4% de 1998. Asemade, os gastos de persoal, que medran un 10% en termos absolutos, descenden en termos relativos do 11% ata o 10,9% de 1998.

Non obstante, o crecemento do valor engadido bruto a custo de factores presenta en 1998 unha medra (9,9%) inferior á experimentado polos ingresos de explotación (10,8%), pasando a súa importancia relativa do 18,6% de 1997 ata o 18,4% de 1998.

A análise do **balance agrupado** das 852 empresas da área funcional estudias por Ardán permite coñecer a situación financeira e patrimonial no ano 1998. A estrutura financeira e patrimonial reflectida amosa

unha situación de solvencia: o financiamento permanente de 98.573,9 millóns de pesetas representa o 54,4% do total das fontes de financiamento e, dentro deste, os fondos propios son o 67,6% e os recursos alleos o 28,5%, en tanto que o activo fixo neto acada os 75.886,5 millóns de pesetas, o que propicia un fondo de rotación de 22.687,4 millóns.

Da análise do balance das empresas despréndese que o activo total crece nun 11,8%. O maior crecemento corresponde ó activo fixo neto, cun incremento do seu valor do 12,5%, o que representa un aumento da súa contribución en 0,2 puntos, en tanto que o circulante neto medrou un 11,3%.

Os oito principais **núcleos de localización** das empresas emprazadas na área funcional segundo o valor engadido bruto xerado copan o 90% do total do VEB, destacando dun xeito relevante, con máis do 60% a propia capital lucense. A porcentaxe restante é repartida entre os concellos de Rábadade, Guitiriz, Vilalba, Sarria, Muras, Outeiro de Rei e Láncara. Esta forte concentración da actividade reflíctese tamén no feito de que os oito concellos repártense entre tres comarcas: Lugo e Terra Chá, con 3 concellos cada unha, e Sarria, con dous.

No que ó **sector primario** se refire, o 34% (218.554 hectáreas) da superficie total da área funcional corresponde á superficie agrícola utilizada, entendendo por tal a terra labrada, praderías permanentes, pastos e terras dedicadas a cultivos permanentes. Desa superficie, 106.049 hectáreas corresponde á superficie cultivada, onde predomina os cultivos forraxeiros, por mor do peso das

explotacións de gando vacún (63.229 hectáreas), e as patacas, con 13.000 hectáreas.

Un aspecto importante no sector primario é o concernente á realización das concentracións parcelarias. A área funcional de Lugo acolleu un total de 41 zonas de concentración parcelaria terminadas, que abranguen un total de 23.440 hectáreas. Comparado coas zonas terminadas no conxunto da provincia de Lugo, a área funcional de Lugo acole o 64,5% da zona terminada total.

A porcentaxe que supoñen estas zonas terminadas na superficie total afectada pola concentración parcelaria (77.244 hectáreas na área funcional e 120.664 ha. na provincia) é similar na provincia de Lugo e na área funcional: 30,1% e 30,3%, respectivamente.

A comarca da Terra Chá acolle o 67,2% do total da zona terminada da área funcional (15.745 hectáreas) seguida de Lugo, co 16,2% (3.803 ha) e Meira, co 11,3% (2.640 ha.).

O CES considera importante que se fagan os investimentos necesarios para favorecer a fixación da poboación na área rural, tanto o fomento de feiras especializadas e de industrias transformadoras dos produtos autóctonos de calidade, como o fomento de actividades agrícolas e gandeiras alternativas como poden ser, entre outras, a obtención de produtos naturais e as explotacións biolóxicas

O CES considera que, no relativo ó **subsector do turismo**, é necesario potenciar o turismo relacionado co patrimonio cultural, tendo en conta a necesaria rehabilitación

do casco histórico de Lugo, así como o turismo rural e o turismo relacionado coa pesca e a caza. No senso da potenciación turística da área funcional, débese estudar a viabilidade de que a posible demanda turística poda permitirla utilización comercial do aeródromo das Rozas.

4.- Desenvolvemento territorial

O 31 de xaneiro de 2001 foron inaugurados 19,6 km da autovía do Noroeste ó seu paso polo porto de Pedrafita. Un dos tres tramos inaugurados corresponde ó comprendido entre Noceda e Agüeira, cunha lonxitude de 12,9km, e que transcorre polos municipios de Becerreá, As Nogais e Pedrafita. Asemade, entraron en servizo 2,7 km do tramo Agüeira–Cereixal e 4 km do comprendido entre Castrolamas e Noceda.

Actualmente están en execución os últimos quilómetros do peche da autovía do Noroeste. Na área funcional de Lugo estes quilómetros se reparten entre dous tramos: no comprendido entre Castrolamas e Noceda faltan por completar un total de 4,1 km e no tramo comprendido entre Agüeira e Cereixal, 3,9 km.

Non obstante, é necesario tamén o peche dos tramos de León (Villafranca -Ambasmestas, de 17,6 km., e Ambasmestas - Castrolamas, de 8,5 km.) para que a mellora da accesibilidade á Meseta sexa unha realidade.

A Xunta de Galicia e o Ministerio de Fomento manifestaron publicamente os seguintes compromisos para a mellora inte-

gral das comunicacións viarias galegas que afectan á área funcional de Lugo:

1.- Dentro do II Plan de estradas, figura a previsión da construción da autovía Ferrol-Vilalba, cunha lonxitude de 24,5 km e un investimento de 19.095 millóns de pesetas, e da vía rápida Sarria-A-6, de 29 km de lonxitude e un investimento total de 9.193 millóns de pesetas.

2.- Dentro do programa de autovías do Plan de Infraestruturas 2000-2007, figura a previsión da construción da autovía do Cantábrico, cun investimento de 58.500 millóns de pesetas e 90 km de lonxitude, a autovía Santiago-Lugo (50.000 millóns de pesetas de investimento e 105 km de lonxitude) e a autovía Lugo-Ourense (45.000 millóns de pesetas de investimento previsto e 100 km).

No que ás infraestruturas ferroviarias se refire, o convenio entre o Ministerio de Fomento, Xunta de Galicia e Renfe para a modernización da rede ferroviaria interior de Galicia, asinado o 20 de decembro de 2000, prevé uns investimentos de 160.000 millóns de pesetas no período 2000-2007.

No caso da área funcional de Lugo, o convenio prevé a renovación total da vía, construción de dous variantes e obras de sinalización por un importe de 33.503,2 millóns de pesetas, na liña Ourense-Monforte-Lugo-Betanzos-A Coruña/Ferrol. En concreto, na área funcional de Lugo executaranse obras de renovación de vía entre Monforte e Sarria, licítaranse obras de renovación entre Sarria e Lugo e está en proceso de

renovación o proxecto de renovación da vía entre Lugo e Curtis.

O CES considera que débese potenciar e desenvolver esta área funcional sen concentrar tódolos polos de produción e servizos no concello de Lugo. Neste senso, deberían tomarse as seguintes medidas:

a) Mellora da **acesibilidade** das diferentes comarcas coa finalidade de non forzar máis a marcha da poboación moza, de tal xeito que se permita a vivencia cotiá combinada coa explotación turística da montaña así como a gandería tradicional, industria e servizos. Paralelamente, resulta necesario mellora-las seguintes infraestruturas:

• **Estradas**

Os Ancares

Becerreá-Navia de Suarna

Navia de Suarna- A Fonsagrada

Ambasmestas-Liber

A Fonsagrada

Navia de Suarna- A Fonsagrada

A Fonsagrada-Pontenova-Autovía do Cantábrico

A Fonsagrada-Negueira de Muñiz

Meira

Meira-Baralla

Meira-Ribeira de Piquín

Sarria

Becerreá-Sarria

A Ulloa

Ventas de Narón-Palas de Rei

Lugo

Debe priorizarse en todo caso o tramo da autovía Lugo-Alto do Hospital, que serve de enlace entre as autovías programadas Lugo - Ourense, Lugo - Santiago e a N - 640.

Maceda - Gomeán.

Finalización da segunda e estudio da terceira ronda.

Construcción de novas pontes sobre o río Miño e das pontes Romai e Paradai.

• Ferrocarril

Estudio de viabilidade do tramo ferroviario Curtis estación e Ordes estación que mellore a conexión Lugo-Santiago.

Terminal de mercadorías en Lugo.

b) Dotación de parques empresariais dentro da comarca de Lugo e nos concellos de Outeiro de Rei e O Corgo (que rolden o millón de metros cadrados cada un), aproveitando a súa boa infraestrutura viaria e a súa situación centrada na área funcional de Lugo, tendo en conta ademais que os actuais parques están esgotados.

No eido da mellora da accesibilidade dos parques empresariais débese estudar a necesidade da conexión ferroviaria cos parques empresariais, así como a reforma da N-VI no cruzamento coa entrada ó polígono do Ceao.

Mellora dos polígonos industrias de Louceaneta (Lugo) e A Veiga (Sarria).

c) Proposta de infraestructuras hidráulicas no Alto Miño que eviten o anegamento da Terra Chá e establecemento dun sistema de regadío que permita non soamente a explotación intensiva de materiais forraeiros senón tamén as devanditas agriculturas alternativas. O CES considera necesario un Plan de Saneamento Integral das cuncas fluviais dos ríos Miño, Rato, Fervedoira, Mera e Lea e a construción dunha nova

depuradora de augas residuais de Lugo.

d) O CES considera necesario a realización dun estudio de viabilidade e promoción dun **parque gandeiro** en Castro de Ribeiras do Lea potenciando o mercado gandeiro e desenvolvendo unha industria de transformación que garanta a estabilidade do mercado da gandería.

Neste senso é importante que a planta de Lugo teña capacidade para realiza-la transformación completa dos produtos gandeiros.

e) O CES considera que debe realizarse un esforzo inversor nas infraestructuras enerxéticas da área funcional co obxecto de mellora-la electrificación rural, mediante un plan que concrete os núcleos de poboación e presupostos asignados, de forma que se garanta a calidade da subministración da enerxía eléctrica cun TIEPI¹ similar á media galega.

Respecto á infraestrutura gasística, o CES considera importante a conexión das redes de gasoductos cos parques empresariais.

f) No eido das telecomunicacións, deberían realizarse os esforzos necesarios que garantan a accesibilidade ás novas tecnoloxías e a mellora das telecomunicacións no medio rural.

g) Dado o importante patrimonio no utilizado do Ministerio de Defensa na área

1) Tempo de interrupción equivalente á potencia instalada

funcional, o CES considera necesario que as Administracións públicas interesadas inicien negociacións para a súa desafectación do Ministerio de Defensa co obxecto de acadar un mellor aproveitamento para o desenvolvemento da área.

5.- Panorama social

No capítulo dedicado ó panorama social, os datos da **vivenda** segundo o seu uso reflicten que na área funcional de Lugo a porcentaxe das vivendas secundarias, dato que pode ofrecer unha idea da capacidade económica comarcal, ascendeu a 8,5% do total das vivendas, unha porcentaxe inferior á correspondente á provincia de Lugo (9,6%) e á do conxunto de Galicia (11,2%).

Á vez, a porcentaxe de vivendas baleiras na área funcional, 18,2%, é superior á de Galicia (16,9%), aínda que lixeiramente inferior á existente na provincia de Lugo (18,9%).

No **eido educativo**, na área funcional de Lugo, por mor da influencia da comarca de Lugo, atópanse aproximadamente o 65% dos alumnos dos niveis formativos da provincia lucense. No caso da educación a distancia e da educación especial, estas porcentaxes chegan ó 70% e ó 81%, respectivamente.

No ámbito universitario, o de Lugo configúrase como o segundo campus da Universidade de Santiago de Compostela, cunha cuarta parte do seu alumnado. As tres titulacións máis importantes, atendendo ó seu número de alumnos, son a diplomatura en

Empresariais, a enxeñería técnica en Mecanización Agraria e Construcións Rurais e a licenciatura en Veterinaria. Pola súa banda, as titulacións con menos alumnos matriculados son os correspondentes ós segundos ciclos.

O CES considera importante para o desenvolvemento educativo na área funcional acceder a unha sede da UNED e a renovación do conservatorio de música.

No ámbito da **saúde**, para o vindeiro mes de maio está previsto o inicio dos procedementos de adxudicación dos traballos de construción do novo hospital de Lugo, mentres que a data na que se prevé inician as obras está fixada para o mes de xullo. O CES considera necesarios que se cumpran os prazos para a realización destas obras para melloralas oferta hospitalaria na área funcional de Lugo.

Na **atención socio-sanitaria**, dado que a poboación de Lugo é a máis envellecida de Galicia, o CES considera necesario a confección dun plan para a atención á terceira idade no seu entorno que tenga en conta a axuda domiciliaria, a atención ás persoas maiores dependentes e a creación dunha residencia da terceira idade en Lugo.

En definitiva, o CES considera que tódalas propostas anteriores deben ter como obxectivo estratéxico a potenciación da área funcional sen desarraigalos seus habitantes, mediante a implantación de políticas de fixación da poboación nas áreas rurais. ■